

Koruna jede z kopce. To se může i vyplatit

Lubomír Lízal

Po několika letech titulků, jež hlásaly posilování české koruny, nyní hledáme staré noviny z doby, kdy na tom byla stejně špatně jako dnes. S neradostnými vyhlídkami způsobenými celosvětovými problémy to vypadá na dvojitý problém. Znamená však slabší měna jednoznačně horší situaci? Z pohledu přibližování české ekonomiky ke starým zemím Unie to není dobrá zpráva. S oslabující měnou se dohnání úrovně západní Evropy oddaluje o mnoho let.

Malá ekonomika je obvykle ve vleku velkých sousedů. Krize k nám také dorazila zvenčí a do problémů jsme se dostali ne vlastní vinou. Velké země se nyní předhánějí, která dokáže do ekonomiky napumpovat více peněz. Běžný smrtelník si takové sumy neumí ani představit, natož aby věděl, zda jsou to dobře vynaložené prostředky, či nikoliv. Ti zběhlejší jen doufají, že ano. Uvědomují si, že to nakonec zaplatí ve svých daních.

Další přemýšlejí, jak pro jistotu účet předložit někomu jinému. V historické minulosti se vlády v podobných situacích uchýlovaly k uzavírání ekonomik, zavádění vysokých cel i administrativní devalvaci měny. Dnes to není možné; v Evropě by to de facto znamenalo rozpad jednotného trhu i eurozóny.

Naše ekonomika je životně závislá na schopnosti prodávat v zahraničí. Většina českého hrubého domácího produktu pochází z exportu a doposud jsme se vezli na vysoké světové poptávce. Vláda se ve svém protikrizovém scénáři také zaměřila na podporu proexportních aktivit. A ačkoli jsme na rozdíl od Německa, Francie a dalších nezavedli „šrotovné“, tento zahraniční krok se okamžitě pozitivně projevil ve zvýšené poptávce po autech vyráběných na Východě. Však se také francouzský prezident Sarkozy nechal slyšet, že výroba automobilů by se měla přenést zpět do Francie, když ji dotují francouzští daňoví poplatníci.

Česká konkurenceschopnost však závisí i na ceně exportů, a tedy na kurzu koruny. Když rychle posilující měna drtila vývozce, ozývalo se stále hlasitější volání po přijetí eura. Dnes mají exportéři jiné problémy. Pravda, současná situace je nebezpečná jako jízda na vykotlané horské dráze, ale rychlé oslabení koruny na hodnoty roku 2006 vývozcům pomůže. V době krize je cenová konkurenceschopnost produktů nutností. Každý obrací peníze dvakrát v ruce, než je skutečně vydá.

Pokles koruny o více než čtvrtinu výrazně zlevnil české zboží v cizině a zvýšil šanci na jeho uplatnění. Dodatečné korunové příjmy z exportu díky oslabení měny mohou být až několikanásobné v porovnání s celým vládním protikrizovým balíčkem. A nikdo to naší vládě nemůže vyčítat, dokonce si vysloužila pochvalu z Bruselu.

Samozřejmě, že oslabující měna má svá negativa: zdražuje dovozy a dovolené v zahraničí podraží v porovnání s loňskem o desítky procent.

Obojí působí inflačně a způsobuje růst domácích cen. Jenže ve špatných časech bývá problém spíše sklon k deflaci, se kterou si však vlády nevedí rady vůbec. Kvůli oslabení koruny podraží dovoz plynu a ropy asi o čtvrtinu. Ovšem ceny těchto komodit v důsledku propadu světové poptávky mezitím klesly mnohem více. Loni v létě stál barel ropy 140 dolarů, dnes je to o sto dolarů méně, tedy třetinová cena. Zejména u energetických surovin hrál doposud vývoj kurzu koruny stabilizující roli. Když šly ceny nahoru, koruna posilovala a tlumila dopady zdražení, a tím i domácí inflaci. A jelikož šly nyní ceny komodit dolů rychleji, než koruna oslabuje, můžeme očekávat i mírné zlevnění na domácím trhu.

Za současné situace bude velmi zajímavé srovnání letošního vývoje české a slovenské ekonomiky. Dlouhou dobu byla slovenská měna asi o pětadvacet procent slabší než česká koruna.

Zatímco Slovensko vstoupilo do eurozóny s kurzem zafixovaným v době posilování své měny na hodnotě 30,126 slovenské koruny za euro, česká koruna se v tomto týdnu po oslabení ocitla na dohled třiceti korun za jedno euro. S přechodem na euro mají slovenští exportéři kurzový kanál uzavřen, zatímco čeští jakoby mávnutím kouzelného kurzového „proutku“ zlevnili o čtvrtinu.

Je tedy otázka, zda se slovenští exportéři dokážou se svou příliš silnou měnou v nelehkých časech udržet. Naše kurzové riziko se tak může ukázat jako příjemně malý náklad v porovnání s výhodami plovoucího kurzu a vlastní měnové politiky v dobách vleklé celosvětové krize.

Současná situace je nebezpečná jako jízda na vykotlané horské dráze, ale rychlé oslabení koruny na hodnoty roku 2006 vývozcům pomůže.

O autorovi: Lubomír Lízal, ekonom, CERGE-EI